

В І Д Г У К

кандидата педагогічних наук, доцента, доцента кафедри української й іноземних мов та методик викладання в початковій та дошкільній освіті
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Лук'янчук Світлани Федорівни,

на дисертаційну роботу **Євдокимова Максима Миколайовича**
«Підготовка майбутніх вчителів до формування комунікативної культури

молодших школярів засобами інтерактивних технологій»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

з галузі знань 01 Освіта (Освіта/Педагогіка)

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок з планами відповідних галузей науки. Актуальність дисертаційного дослідження Євдокимова Максима Миколайовича визначається сукупністю сучасних освітніх, соціокультурних і комунікативних викликів, які істотно впливають на зміст професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. В умовах реформування освіти, реалізації ідей Нової української школи, утвердження компетентнісного підходу та посилення уваги до особистісного розвитку дитини особливого значення набуває проблема формування комунікативної культури молодших школярів. Сучасний учитель початкової школи має бути не лише носієм знань, а й організатором гуманного, діалогічного, особистісно зорієнтованого освітнього середовища, у якому дитина вчиться висловлювати власну думку, слухати співрозмовника, взаємодіяти в колективі, дотримуватися норм мовленнєвої поведінки та будувати продуктивну міжособистісну комунікацію.

Для України актуальність цієї проблеми посилюється потребою оновлення змісту початкової освіти відповідно до сучасних суспільних запитів, орієнтацією на розвиток ключових компетентностей учнів, серед яких комунікативна належить до базових. У молодшому шкільному віці закладаються основи культури спілкування, мовленнєвої активності, комунікативної впевненості, готовності до співпраці та соціальної взаємодії. Саме тому підготовка майбутніх учителів до формування комунікативної культури учнів початкової школи набуває пріоритетного значення і має розглядатися як важливий складник професійної педагогічної підготовки.

У цьому контексті інтерактивні технології виступають не лише сучасним дидактичним інструментом, а й ефективним засобом розвитку мовленнєвої активності, діалогічності, співпраці, взаєморозуміння і практичного засвоєння норм комунікативної поведінки. Використання інтерактивних методів у

професійній підготовці майбутніх учителів створює умови для переходу від репродуктивного засвоєння знань до активного набуття досвіду педагогічної взаємодії, оволодіння способами організації комунікативно насиченого освітнього процесу та формування готовності до практичного застосування таких технологій у роботі з молодшими школярами.

Дисертаційна робота Євдокимова Максима Миколайовича безпосередньо відповідає сучасним пріоритетам розвитку педагогічної науки, корелює з напрямками модернізації вищої педагогічної освіти та має чіткий зв'язок із планами розвитку галузі початкової освіти. Вона спрямована на розв'язання комплексної науково-педагогічної проблеми, що має як теоретичне, так і практичне значення, а отже є своєчасною, соціально значущою та науково обґрунтованою.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів дисертації. Детальний аналіз дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки та результати дослідження відзначаються достатньо високим рівнем обґрунтованості, логічності та наукової виваженості. Автор демонструє глибоке розуміння складності досліджуваної проблеми, володіння сучасним теоретико-методологічним апаратом і здатність інтегрувати різні наукові підходи в межах цілісної концепції дослідження.

Теоретичні узагальнення, здійснені в дисертації, ґрунтуються на широкому колі філософських, психолого-педагогічних, лінгводидактичних і методичних джерел. Автор послідовно розкриває сутність поняття «комунікативна культура молодших школярів», обґрунтовує її як інтегровану якість особистості, пов'язану з мовленнєвою, соціальною та ціннісною сферами розвитку дитини. Аналіз понятійно-категоріального апарату дослідження свідчить про здатність здобувача до критичного осмислення наукових підходів, систематизації наявних положень і формування власної аргументованої позиції.

Важливою перевагою роботи є те, що автор не обмежується лише окресленням загальних теоретичних положень, а переводить їх у площину педагогічного моделювання. Обґрунтування педагогічних умов, визначення структурних компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної культури молодших школярів, а також розроблення авторської моделі підготовки здійснено на основі системного підходу та з урахуванням реальних потреб професійної педагогічної освіти. Запропонована модель є концептуально цілісною, внутрішньо узгодженою та методично обґрунтованою.

Експериментальна частина дослідження засвідчує належний рівень наукової коректності. Автор послідовно організовує констатувальний і формувальний етапи експерименту, використовує адекватні методи

педагогічної діагностики, здійснює кількісний і якісний аналіз отриманих результатів, застосовує методи математичної статистики для підтвердження їх достовірності. Висновки, зроблені за результатами дослідно-експериментальної роботи, є логічно виведеними, аргументованими та переконливо підтверджують ефективність запропонованої моделі підготовки.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Зміст дисертаційної роботи Євдокимова Максима Миколайовича свідчить про її завершений, цілісний і самостійний характер. Автор не лише окреслює проблему, а й пропонує науково обґрунтований шлях її розв'язання, доводячи власну концепцію до рівня практичної реалізації та експериментальної перевірки. Робота відзначається високим рівнем теоретичної культури, послідовністю викладу матеріалу та чіткістю структури.

Особливої уваги заслуговує міждисциплінарний характер дослідження, що дозволяє розглядати проблему підготовки майбутніх учителів до формування комунікативної культури молодших школярів у контексті взаємодії педагогіки, психології, лінгводидактики, теорії комунікації та сучасних освітніх технологій. Такий підхід підсилює наукову цінність дисертації та розширює можливості використання її результатів у професійній підготовці педагогів.

Зміст роботи характеризується внутрішньою логічною єдністю, чітким взаємозв'язком між теоретичними положеннями, авторською моделлю, педагогічними умовами та результатами експериментального дослідження. Усі розділи дисертації взаємодоповнюють один одного та спрямовані на досягнення поставленої мети. Робота має виразну авторську позицію, що простежується у визначенні ключових понять, доборі дослідницьких методів і трактуванні отриманих результатів.

Наукова новизна і достовірність результатів дослідження. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у комплексному, системному підході до проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної культури молодших школярів засобами інтерактивних технологій. Автором уперше теоретично обґрунтовано та розроблено модель такої підготовки, визначено педагогічні умови її реалізації, охарактеризовано структуру готовності майбутніх учителів до цього виду професійної діяльності.

У роботі уточнено зміст понять «комунікативна культура», «комунікативна культура молодших школярів», «підготовка майбутніх учителів до формування комунікативної культури молодших школярів засобами інтерактивних технологій», визначено компоненти, критерії, показники та рівні сформованості відповідної готовності, що має важливе значення для подальших наукових досліджень і педагогічної практики. Подальшого розвитку набули наукові уявлення про можливості інтерактивних технологій у професійній

підготовці вчителя початкової школи та про педагогічні механізми формування комунікативної культури учнів.

Достовірність результатів забезпечується методологічною чіткістю дослідження, логічною послідовністю наукового пошуку, використанням адекватних методів та експериментальною перевіркою отриманих даних.

Практичне значення дисертації Євдокимова Максима Миколайовича полягає в можливості використання її результатів у реальному освітньому процесі закладів вищої освіти. Запропоновані підходи, навчальні модулі, спецкурс, методичні рекомендації та форми організації підготовки можуть бути інтегровані в систему професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, використані викладачами для оновлення змісту навчальних дисциплін, а також слугувати основою для розроблення нових освітніх програм і курсів.

Результати дисертаційного дослідження пройшли належну наукову апробацію, відображені у фахових наукових публікаціях і представлені на науково-практичних заходах, що свідчить про активну наукову позицію автора та відповідність дослідження вимогам академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Євдокимова Максима Миколайовича, вважаємо, що робота не позбавлена дискусійних моментів і висловлюємо окремі зауваження та побажання, які потребують уточнення:

1. У теоретичній частині доцільно було б чіткіше розмежувати й водночас узгодити поняття «комунікативна культура», «комунікативна компетентність» і «готовність до формування комунікативної культури», оскільки в окремих фрагментах ці поняття функціонують як близькі за змістом, що може ускладнювати подальшу інтерпретацію результатів.

2. Заслуговує на схвалення увага здобувача до результатів формувального експерименту, проте вважаємо доцільним було б більш розгорнуто висвітлити труднощі та типові проблеми, які можуть виникати у студентів під час застосування інтерактивних технологій у роботі з молодшими школярами, адже це підвищило б прикладну цінність рекомендацій.

3. Окремі положення практичного блоку могли б бути підсилені більш розгорнутим представленням конкретних прикладів інтерактивних вправ і форм роботи, спрямованих саме на формування комунікативної культури молодших школярів.

Водночас зазначимо, що висловлені зауваження та побажання мають дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дослідження. У цілому дисертаційна робота є цілісним, логічно завершеним, методично та змістово актуальним дослідженням, має наукову новизну, теоретичне значення та практичне спрямування.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». На підставі аналізу поданої роботи можемо твердити, що дисертація Євдокимова Максима Миколайовича «Підготовка майбутніх вчителів до формування комунікативної культури молодших школярів засобами інтерактивних технологій» є кваліфікаційною науковою працею, завершеною, самостійно виконаною і заслуговує на позитивну оцінку. Вона відповідає вимогам «Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 та «Вимогам до оформлення дисертації», затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний рецензент

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри української й іноземних мов

та методик викладання

в початковій та дошкільній освіті

УДУ імені Михайла Драгоманова

Світлана ЛУК'ЯНЧУК
Підпис
ЗАВІРЯЮ: зав. канцелярією Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова
Підпис _____
» _____ 20 26 р.